

Kronik

Mænd vælger omsorgsfag af lyst

Omsorgsområdets iver efter definerede maskuline bidrag er en underkendelse af, at mænds valg kan være drevet af ønsket om at tage vare på et medmenneske – ikke af behovet for at træde til som handyman. Rekruttering med det formål vidner tillige om et syn på kvinders indsats som mangelfuld.

[AF ULLA GERNER WOHLGEMUTH]

Der er politisk fokus på at nedbryde det kønsopdelte arbejdsmarked, og debatten er fyldt med argumenter om at rekruttere flere mænd til omsorgsfag. Mange argumenter har en indbygget præmis om, at mænd ikke vælger omsorgsfag af egen vilje. Uddannelsesforskning har påpeget inert i kvinders og mænds mønstre, når de vælger uddannelse: Kvinder vælger udpræget omsorgsfag, mænd alt muligt andet, men sjældent omsorgsfag. I den optik er omsorg et atypisk valg for en mand, men et ønskværdigt valg set fra en politisk målsætning.

Rekruttering af mænd berettiges af en række diskurser, der bl.a. indregner forventninger til mænds evner, egenskaber og arbejdsvilje. Organisationsdiskursen legitimerer rekruttering af mænd, fordi de forbedrer arbejdsmiljøet. Det er mindre tydeligt, hvad det arbejdsmiljøforbedrende er, som mænd besidder, men ofte nævnes humor. Et ledsageargument vedrører en såkaldt feminisering og baserer sig på forestillingen om mænds dobbeltfaglighed. Ud over uddannelsen formodes mænd at medbringe definerede natur- og sportsinteresser.

Arbejdsmarkedsdiskursen drejer sig om flaskehalsproblemer. Argumentet

henter næring i aktuell arbejdsmarkedsforskning, der viser, at kvinder ønsker deltid og et familievenligt arbejdsliv, og at de har et højere sygefravær end mænd. De ansvarlige for rekruttering til omsorgsfagene retter derfor blikket mod de humørfyldte, sportsinteresserede, arbejdsivrige og karrieredisponerede mænd.

Spørg mændene selv

Eftersom omsorgsuddannelserne har mandlige elever og studerende, er det nærliggende at spørge mændene selv, om denne kategorisering også skildrer deres valg.

I min forskning inden for pædagog-, social- og sundhedsuddannelserne beskriver jeg valget ud fra tre perspektiver: karrierespørgsmålet, forsikringsperspektivet og omsorgsperspektivet.

·Karrierespørgsmålet har to begrundelser: Videreuddannelse og en lederfunktion. Det er de alleryngste, der angiver videreuddannelse, og en del af de unge mænd synes tilmed at have fundet deres adgangsvej ind i uddannelseslandskabet og indser muligheden for at læse videre til f.eks. sygeplejerske eller pædagog. En lederfunktion er ikke en valgbegrundelse på social- og sundhedsud-

Ulla Gerner Wohlgemuth

Ulla Gerner Wohlgemuth, 54 år, lektor ved University College Syddanmark i Kolding. Læreruddannet og har en master i voksenuddannelse. Har forsvaret ph.d.-afhandlingen "Mænd og omsorg – hvorfor (ikke)?" Her har hun via spørgeskema spurgt ca. 550 mænd på en omsorgsuddannelse om deres valg og interviewet andre 35.

dannelsen og er yderst begrænset som motiv på pædagoguddannelsen. Det er ikke synonymt med, at mænd ikke senere søger mod ledelse, men ledelse er ikke et kardinalpunkt for deres valg. Forsikringsperspektivet handler om de gode jobmuligheder. Jobgarantien i en vækstbranche bør betragtes sideordnet med en forholdsvis begrænset varighed af f.eks. en sosu-hjælperuddannelse.

Omsorgsperspektivet har tre begrundelser og understreger mænds nuancerede valg. Nogle yngre mænd har arbejdet ufaglært og har fået inspiration til deres valg af uddannelse. Andre er blevet inspireret efter at have plejet en nærtstående f.eks. et sygt familiemedlem. Endelig kan mænd være blevet inspireret til et omsorgsjob pga. ønsket om "en ny begyndelse". Flere af de lidt ældre har lange uddannelser og ansættelser bag sig.

Et forstandigt valg

Af de ca. 600 mænd, som indgår i undersøgelsen, har ca. to tredjedele kringlede adgangsveje. De har muligvis en anden uddannelse eller har arbejdet i forskellige brancher. En tredjedel har ingen forudgående uddannelse. Heriblandt er helt unge mænd, der har valgt uddannelsen

direkte. Deres valg indikerer brud på valgmønstre og bør tildeles behørig opmærksomhed, ikke mindst fordi valget er i tråd med uddannelses- og arbejdsmarkedspolitiske mål. For de ældre uddannelsessøgende gælder det, at de er godt klædt på til omsorgsarbejdet, herunder til at tage vare på brugere, der måske – lige som de selv – har været genstand for livsudfordringer. Deres "modne" valg er i øvrigt fint på linje med en politisk målsætning om livslang læring.

Mænds valg af omsorg må anerkendes som et forstandigt valg, og det er alt taget i betragtning derfor også underordnet, om valget er et omvalg eller et sent valg. Tilkendegivelser fra de adspurgte mænd efterlader heller ingen tvivl om det problematiske i at fokusere for meget på de stereotype mandlige egenskaber.

Omsorgsområdets iver efter definere maskuline bidrag er en underkendelse af, at mænds valg kan være

drevet af ønsket om at tage vare på et medmenneske – ikke af behovet for at træde til som handyman. Rekruttering med det formål vidner tillige om et syn på kvinders indsats som mangelfuld!

Udfordringen for omsorgssektoren er at betragte den omsorgsuddannede mand som en kvalificeret fagperson, der vil arbejde med og definere omsorg i praksis. Han er måske håndsnilde og sportsinteresseret, men først og fremmest omsorgsuddannet. Udfordringen er desuden at reflektere over, hvorvidt viljen til at få flere mænd ind i omsorgsfag indebærer parathed til at ændre hverdagspraksis, herunder at definere omsorg og opgavefordeling. Udfordringen er også, at få flere mænd i tale ved at se dem som potentielle omsorgspersoner og på de betingelser støtte og fastholde dem i lighed med andre elever og studerende.

■ FORKANT@DSR.DK

"Udfordringen for omsorgssektoren er at betragte den omsorgsuddannede mand som en kvalificeret fagperson, der vil arbejde med og definere omsorg i praksis."